

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
M-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

**Egzamin
maturalny**

Formuła 2023

w roku 2024/2025 dla liceum i technikum
oraz w roku 2025/2026 dla technikum

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE**

Poziom rozszerzony

TEST DIAGNOSTYCZNY

Symbol arkusza

MWOP-R0-**100**-2412

DATA: **16 grudnia 2024 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

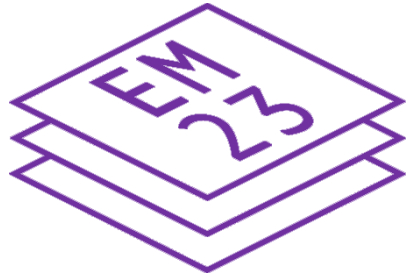
CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 31 stron (zadania 1–22).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki są umieszczone na marginesie przy każdym zadaniu.
8. Możesz korzystać z kalkulatora prostego.

Uwaga!

Arkusz egzaminacyjny sprawdza poziom opanowania wymagań ogólnych i szczegółowych określonych w **załączniku nr 3** do rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. 2024, poz. 1019).

**Zadania egzaminacyjne są wydrukowane
na następnych stronach.**

Zadanie 1.

O procesie socjalizacji

Jednostka uczestnicząca w procesie socjalizacji przede wszystkim:

- zdobywa umiejętności kontrolowania swoich popędów i potrzeb, zaspokajania ich w społecznie aprobowanej formie i w określonym czasie;
- uczy się odgrywania różnorodnych ról społecznych, a więc nabywa umiejętności wchodzenia w interakcje z innymi i w złożony proces komunikowania się;
- kształtuje swoje sposoby odczuwania i wyrażania swoich emocji;
- uwewnętrznia wartości i normy rozpowszechniane wśród „znaczących innych” oraz w danej grupie, które traktuje jako własne.

Na podstawie: J. Paul, J. Paul-Kańska, *Wybrane zagadnienia socjologii i psychologii*, Łódź 2010, s. 20–21.

1.1. Zadanie 1.1. (0–1)

0–1 Uzasadnij, że jeden z efektów procesu socjalizacji wskazanych w tekście musi dotyczyć socjalizacji wtórnej.

.....

.....

.....

.....

.....

1.2. Zadanie 1.2. (0–1)

0–1 Sformułuj argument do tezy: *Proces, którego dotyczy tekst, wymaga od jednostki postaw konformistycznych.*

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2.

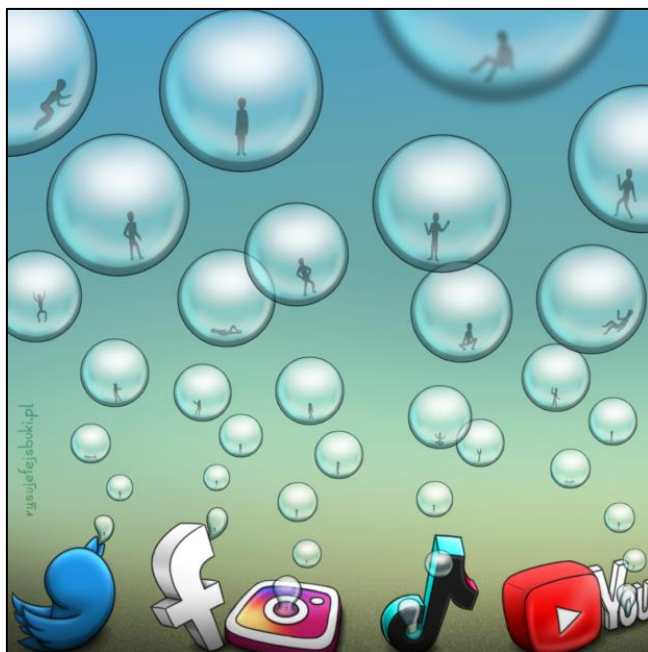
O jednym z typów mediów

Tradycyjne media były takie same dla każdego odbiorcy. Internet, w szczególności w wersji web 2.0, której najważniejszym elementem są social media, miał to zmienić. Gdy byłem mały, ludzie [ekscytowali się] wizją portali internetowych prezentujących każdemu wyłącznie to, co go interesuje [...]. Mało kto zastanawiał się wtedy nad negatywnymi aspektami tego typu mediów. O personalizacji pisano jako o nowym trendzie, który pomoże nam odnaleźć się w rozrastającej [się] rzeczywistości online. Nie pamiętam, aby ktokolwiek przestrzegał, że

personalizacja to tak naprawdę transakcja wymienna. Z jednej strony zyskujesz czas i nie musisz podejmować wysiłku, aby filtrować treści, które do Ciebie docierają. Z drugiej strony – oddajesz algorytmom [...] swobodę wyboru.

Plakat

rysujefejsbuki.pl

Zadanie 2.1. (0–1)

Wyjaśnij przesłanie plakatu w kontekście tekstu.

.....

.....

.....

.....

2.1.

0–1

Zadanie 2.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W tekście zwrócono uwagę na problem

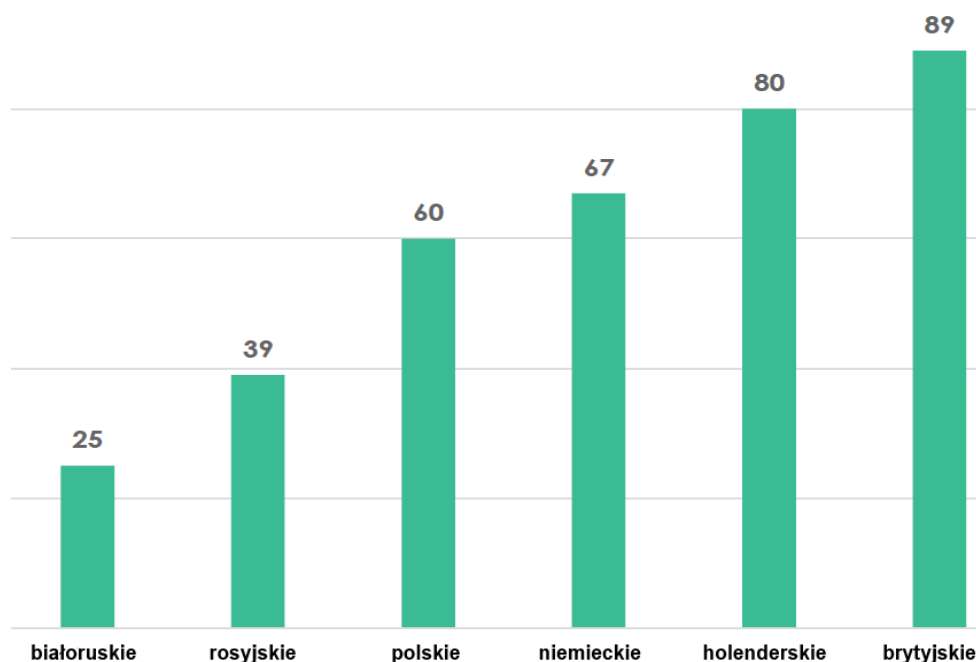
- A. uzależnienia treści przekazów medialnych od rosnącej kontroli społecznej.
- B. preferowania przez internautów tradycyjnych form pozyskiwania informacji.
- C. monitorowania zachowań internautów przez niektóre przedsiębiorstwa informatyczne.
- D. krytycznego postrzegania mediów elektronicznych przez typowych, masowych odbiorców.

2.2.

0–1

Zadanie 3.

Wykres. Wybrane społeczeństwa europejskie na skali wymiaru indywidualizm – kolektywizm (skala 1 – 120)

Wymiar indywidualizm – kolektywizm służy odzwierciedleniu m.in. poziomu niezależności członków danej grupy. Im wyższy wynik uzyskany na skali, tym społeczeństwo jest bardziej indywidualistyczne (a jego członkowie – niezależni).

Na podstawie: *Bezpieczna przystań* [...], red. M. Nowicka, Warszawa 2020, s. 32–33

Tekst 1. Najczęściej stosowane pozycje w pomiarze jednej z orientacji

Oyserman i jej współpracownicy [...] zauważają, że [w tej orientacji pozytywnie wartościowane] jest poczucie zobowiązania, powinności i poświęcenia się wobec grupy własnej. [Towarzyszą im często m.in.: traktowanie bliskich jako integralnej części własnej osoby, radość z bycia częścią grupy, troska o harmonię grupową, preferencje dla pracy grupowej oraz poczucie szacunku związane z hierarchią i statusem].

P. Boski, *Kulturowe ramy zachowań społecznych. Podręcznik psychologii międzykulturowej*, Warszawa 2009, s. 205, 207.

Tekst 2. O głównym wymiarze psychologicznym kultury polskiej

Humanizm stanowi [w świetle badań psychokulturowych] ważny dla jednostek obszar wartości i celów życiowych. [...] Kultura polska jest spolaryzowana na [odbieraną jako pozytywną] część humanistyczną oraz na negatywnie widziany świat materializmu. [Ten drugi] dotyczy odrzucanego [realnego] kształtu życia, podczas gdy własne ja i ideał kulturowy pozostają w obrębie wartości humanistycznych. [...] Humanizm jest [...] jednoznaczny z podmiotowością zorientowaną na cele prospołeczne.

P. Boski, *Kulturowe ramy zachowań społecznych. Podręcznik psychologii międzykulturowej*, Warszawa 2009, s. 386, 391.

Fragment wywiadu z Dorotą Masłowską

– To oczywiste, że ostatnie 20 lat to wielkie zmiany [...] w Polsce. Bardzo dużo miejsca w ludzkich dążeniach zajęły pieniądze, przedmioty, technologie, komfort. Różne atrybuty statusu, pięcie się po materialnych drabinach. [...] Zaniedbane są całe sfery życia prywatnego i społecznego. [...] Przyjaciele są zjawiskiem efemerycznym i nierzadko częścią układu zawodowo-towarzyskiego, z którymi wiążą cię jakieś koneksje, korzyści, koniunktury.

Zjazd do zajezdni, „Tygodnik Powszechny” 2018, nr 18–19, s. 104.

Zadanie 3.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy tekst 1. odnosi się do społeczeństw, które otrzymują wysokie wyniki na skali zilustrowanej na wykresie. Odpowiedź uzasadnij.

3.1.

0–1

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....
.....
.....

Zadanie 3.2. (0–1)

Odnosząc się do podkreślonego fragmentu tekstu 2., przedstaw różnicę między humanizmem a kolektywizmem oraz różnicę między humanizmem a indywidualizmem.

3.2.

0–1

Humanizm a indywidualizm –

.....

Humanizm a kolektywizm –

.....

Zadanie 3.3. (0–1)

Sformułuj argument do tezy: *Opinie na temat społeczeństwa polskiego wyrażone w wywiadzie nie są sprzeczne z wnioskami z badań psychokulturowych nad tym społeczeństwem przedstawionymi w tekście 2.*

3.3.

0–1

.....
.....
.....
.....

Zadanie 4.

Mapa administracyjna Rzeczypospolitej Polskiej z gminami, w których wprowadzono język pomocniczy

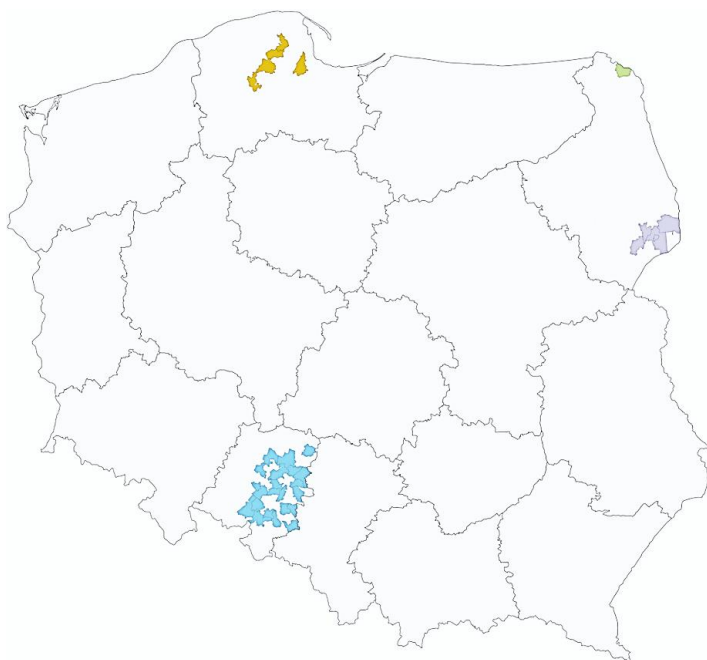

Tabela. Wybrane identyfikacje narodowo-etniczne w Rzeczypospolitej Polskiej według spisu powszechnego z 2021 r.

Nazwa mniejszości narodowej	Liczba osób deklarujących identyfikację
niemiecka	144 177
ukraińska	82 440
białoruska	56 607
żydowska	17 156
rosyjska	15 994
litewska	10 287
czeska	7 818
ormiańska	6 772
słowacka	5 889

Na podstawie: stat.gov.pl

4.1. Zadanie 4.1. (0–1)

0–1
Odnosząc się do mapy, rozstrzygnij, czy w Rzeczypospolitej Polskiej jako języki pomocnicze mogą być używane tylko języki mniejszości narodowych (mniejszości, których dotyczy tabela). Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....

.....

.....

4.2. Zadanie 4.2. (0–1)

0–1
Odnosząc się do uregulowań prawnych, wyjaśnij, dlaczego niektóre z mniejszości uwzględnione w tabeli nie zostały oznaczone na mapie.

.....

.....

.....

Zadanie 5.

O jednym z modeli polityki etnicznej państwa

[T]o takie wspólnoty, do których przynależność wynika ze zgody, a nie [-] z pochodzenia. Różnią się zatem od obywatelskich państw narodowych tym, że sfera etniczności nie jest ograniczona [...] wyłącznie do prywatnego wymiaru życia jednostek, ale stanowi oficjalnie popierany postulat uznania różnorodności kultury, religii oraz języka wśród wszystkich członków społeczeństwa. W ten sposób tożsamość mniejszości [...] zostaje wprowadzona również na płaszczyznę życia publicznego. Jednak warunkiem zaistnienia tak szerokiego pluralizmu społecznego jest określenie takich zasad życia publicznego, które będą akceptowalne dla wszystkich mniejszości.

O. Górecki, *Ideologia [...] w geopolitycznej perspektywie konfliktu cywilizacji*, [w:] *Rodzinna Europa? Europejska myśl polityczno-prawna u progu XXI wieku*, red. P. Fiktus, H. Malewski, M. Marszała, Wrocław 2015, s. 496.

Zadanie 5.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Model polityki etnicznej państwa przedstawiony w tekście to polityka

- A. wielokulturowości.
- B. segregacji.
- C. asymilacji.
- D. unifikacji.

5.1.

0–1

Zadanie 5.2. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń dotyczących przedstawionego modelu polityki etnicznej. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Może on współistnieć z paradygmatem „tygla narodów” (ang. <i>melting pot</i>) – prowadzić do połączenia się dotychczasowych kultur.	P	F
2.	Może on współgrać ze współistnieniem różnych kultur bez osiągnięcia homogeniczności (ang. <i>salad bowl</i>).	P	F

5.2.

0–1

Zadanie 5.3. (0–1)

Sformułuj argument i kontrargument do tezy: *Model polityki etnicznej przedstawiony w tekście sprzyja akulturacji grup imigranckich.*

Argument –

.....

Kontrargument –

.....

5.3.

0–1

Zadanie 6.

O jednym z procesów społecznych

Proces [...] polega na wzroście [udziału] osób w starszym wieku [...] w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku liczby i udziału dzieci i młodzieży w [tej] liczbie [...].

orka.sejm.gov.pl

Tabela. Ludność Polski według grup wieku w wybranych latach

Wyszczególnienie	Rok				Rok			
	1990	2000	2010	2020	1990	2000	2010	2020
	w tysiącach				w procentach			
Ludność ogółem	38073	38254	38530	38265	100	100	100	100
w wieku przedprodukcyjnym	11286	9333	7243	6954	29,6	24,4	18,8	18,2
w wieku produkcyjnym	21898	23261	24831	22771	57,5	60,8	64,4	59,5
w wieku poprodukcyjnym	4889	5660	6456	8540	12,9	14,8	16,8	22,3

stat.gov.pl

6.1. Zadanie 6.1. (0–1)

0–1 Uzasadnij, że informacje z tabeli potwierdzają zachodzenie w Polsce procesu opisanego w tekście. W odpowiedzi podaj nazwę tego procesu oraz przytocz właściwe dane liczbowe.

.....

.....

.....

.....

6.2. Zadanie 6.2. (0–1)

0–1 Wymień dwa działania, które władze Rzeczypospolitej Polskiej podjęły w drugiej dekadzie XXI wieku w celu zahamowania procesu opisanego w tekście.

-
-

Zadanie 7.

O wydarzeniach w Sri Lance w 2022 r.

1. W Sri Lance antyrządowe protesty trwają od marca.
2. Powodem frustracji obywateli był ogromny kryzys gospodarczy.
3. W lipcu protestujący sforsowali policyjne kordony i weszli do rezydencji prezydenta.
4. Potem podpalili dom premiera.
5. Protestujący zapowiedzieli, że nie opuszczą pałacu prezydenckiego, dopóki prezydent i premier nie opuszczą stanowisk.
6. We wnętrzu budynku robili sobie fotografie, na korytarzach i w pokojach widać było demonstrantów owiniętych we flagi narodowe.
7. BBC opisuje, że policja Sri Lanki i oddziały specjalne na tym etapie nie interweniowały, a obserwowały przebieg wydarzeń.
8. Sytuacja nieco się uspokoiła, gdy prezydent i premier zapowiedzieli, że ustąpią z pełnionych urzędów.

Na podstawie: tvn24.pl

Zadanie 7.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Opinie na temat wydarzeń w Sri Lance są zawarte w zdaniach oznaczonych numerami

- A. 1 i 6.
- B. 3 i 5.
- C. 2 i 8.
- D. 4 i 7.

7.1.

0–1

Zadanie 7.2. (0–1)

Sformułuj argument i kontrargument do tezy: *Opisane protesty społeczne miały charakter nieposłuszeństwa obywatelskiego.*

Argument –

.....

.....

Kontrargument –

.....

.....

7.2.

0–1

Zadanie 8.

Tabela 1. Deklaracje własnej pracy społecznej w organizacjach obywatelskich (2010–2020)

	2010	2012	2016	2018	2020
Osoby deklarujące pracę społeczną w organizacjach obywatelskich *	28%	32%	37%	40%	43%
w tym:					
– w jednej organizacji	15%	17%	16%	18%	18%
– w dwóch organizacjach	5%	7%	8%	8%	9%
– w trzech lub więcej organizacjach	8%	8%	13%	14%	16%

* Pozostałe osoby badane deklarowały, że nie pracują społecznie w żadnej organizacji obywatelskiej.

Tabela 2. Deklaracje własnej pracy społecznej na rzecz swojego środowiska lub potrzebujących a deklaracje własnej pracy społecznej w organizacjach obywatelskich (2020 r.)

Praca społeczna na rzecz swojego środowiska lub potrzebujących w 2019 r.	Praca społeczna w organizacjach obywatelskich		Ogółem
	deklarujący zaangażowanie	deklarujący brak zaangażowania	
deklarujący zaangażowanie *	69%	31%	100%
deklarujący brak zaangażowania	33%	67%	100%

* Zadeklarowało je blisko 25% ogółu osób badanych.

Na podstawie: *Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich*, „Komunikat z Badań CBOS” 2020, nr 37, s. 4, 8.

8.1.

Zadanie 8.1. (0–1)

0–1

Oceń, czy poniższe stwierdzenia dotyczące danych z tabeli 1. są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W każdym z terminów badań ponad połowa respondentów deklarowała, że nie pracuje społecznie w żadnej organizacji obywatelskiej.	P	F
2.	Między 2010 a 2020 rokiem odsetek osób deklarujących pracę społeczną w organizacjach obywatelskich wzrósł o 15 procent.	P	F

8.2.

Zadanie 8.2. (0–1)

0–1

Na podstawie tabeli 2. przedstaw związek między deklaracjami własnego zaangażowania na rzecz swojego środowiska lub potrzebujących a deklaracjami własnej pracy społecznej w organizacjach obywatelskich.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9.

Opis elementów ideologii

Tradycja solidaryzmu społecznego obejmuje nie tylko skłonność do reform społecznych, ale również zasadniczo pragmatyczny stosunek do polityki gospodarczej. Podejście to odżegnywało się od dwóch ideologicznych modeli organizacji ekonomicznej: z jednej strony od kapitalizmu opartego na zasadzie leseferyzmu, z drugiej zaś od [...] centralnego planowania. Pierwszy z nich był odrzucany ze względu na to, że prowadzi do pozbawionej ograniczeń wolności, co wyklucza społeczną jedność oraz krzywdzi słabych i bezbronnych. Drugi zaś odrzucano, gdyż prowadzi do powstania monolitu państwowego i tłumi wszelkie przejawy niezależności i przedsiębiorczości. Rozwiązaniem jest więc połączenie konkurencji gospodarczej i regulacji państwowej, w którym równowaga między państwem i jednostką może być pragmatycznie oceniona na podstawie tego[,] „co działa”.

A. Heywood, *Politologia*, Warszawa 2006, s. 61.

Zadanie 9.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy opis ideologii przedstawiony w tekście dotyczy klasycznego liberalizmu. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –
.....
.....
.....

9.1.

0–1

Zadanie 9.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Doktryna leseferyzmu, o której mowa w tekście, zakłada, że

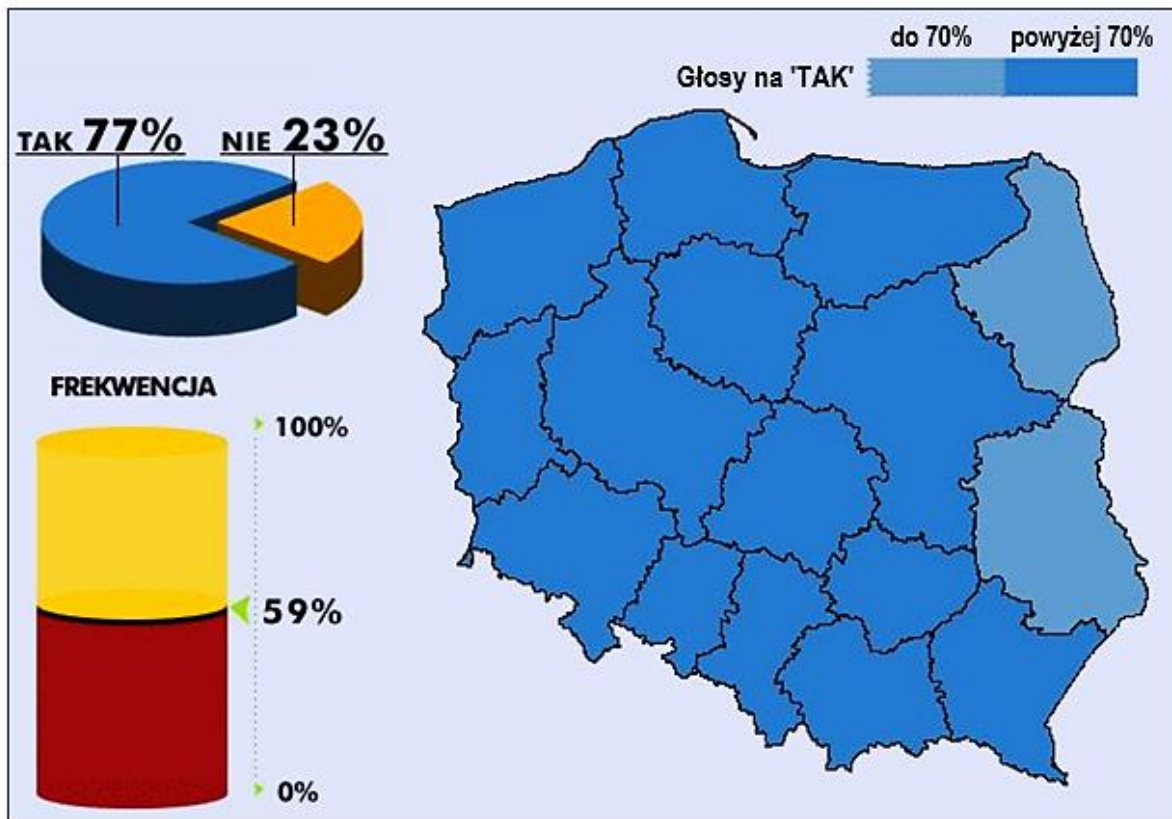
- A. podmiotom gospodarczym należy pozostawić pełną swobodę działania, a rolę państwa trzeba zredukować jedynie do czuwania nad przestrzeganiem reguł gry rynkowej.
- B. podstawą sprawiedliwego ustroju społecznego powinna być równość wszystkich ludzi.
- C. społeczeństwo funkcjonuje i rozwija się jak żywy organizm, a instytucje społeczne są powiązane jak części tego organizmu.
- D. interesy jednostki są drugorzędne względem interesów społeczeństwa jako całości, a państwo powinno interweniować w celu zapewnienia realizacji tego postulat.

9.2.

0–1

Zadanie 10.

Wizualizacja wyników referendum ogólnokrajowego w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację traktatu ateńskiego – na przystąpienie Polski do Unii Europejskiej

Na podstawie: referendum2003.pkw.gov.pl

10.1. Zadanie 10.1. (0–2)

0–1–2 Uzupełnij zdania – podaj nazwy: rodzaju demokracji (1.) oraz województw (2. i 3.).

Referendum jest jedną z form demokracji (1.)

Najmniejsze poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej wyrażono

w województwach (2.) i (3.).....

10.2. Zadanie 10.2. (0–1)

0–1 Wyjaśnij, dlaczego wynik przedstawionego referendum był wiążący. Odwołaj się do danych zawartych w materiale źródłowym.

Zadanie 11.

Przepisy prawne z ustawy obowiązującej w RP

Art. 471. Wybory [...] są powszechne, równe, bezpośrednie [...].

Art. 473. § 1. Za wybranego [...] uważa się tego kandydata, który w głosowaniu otrzymał więcej niż połowę ważnie oddanych głosów.

§ 2. Jeżeli żaden z kandydatów nie otrzymał określonej w § 1 liczby ważnie oddanych głosów, czternastego dnia po pierwszym głosowaniu przeprowadza się ponowne głosowanie.

§ 3. W ponownym głosowaniu wyboru dokonuje się spośród dwóch kandydatów, którzy w pierwszym głosowaniu otrzymali największą liczbę ważnie oddanych głosów [...].

Dz.U. 2011, nr 21, poz. 112, z późn. zm. (stan prawny na 17 października 2024 r.).

Fragment artykułu prasowego

7 czerwca odbyło się dokończenie nadzwyczajnej sesji Rady [...]. Jej jedynym tematem było rozpatrzenie wniosku o odwołanie [...] Zarządu [...]. Radni odwołali [z funkcji dotychczasowego szefa organu wykonawczego] i wybrali nowego [...].

„Echo Dnia”, 8.06.2021.

Zadanie 11.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy przytoczone przepisy prawne i tekst dotyczą organu samorządu terytorialnego z tego samego szczebla podziału terytorialnego. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do materiałów źródłowych.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

11.1.

0–1

Zadanie 11.2. (0–1)

Podaj nazwę organu władzy centralnej w Rzeczypospolitej Polskiej, który wybierany jest według rozwiązania takiego jak przedstawione w przytoczonych przepisach prawnych.

.....

11.2.

0–1

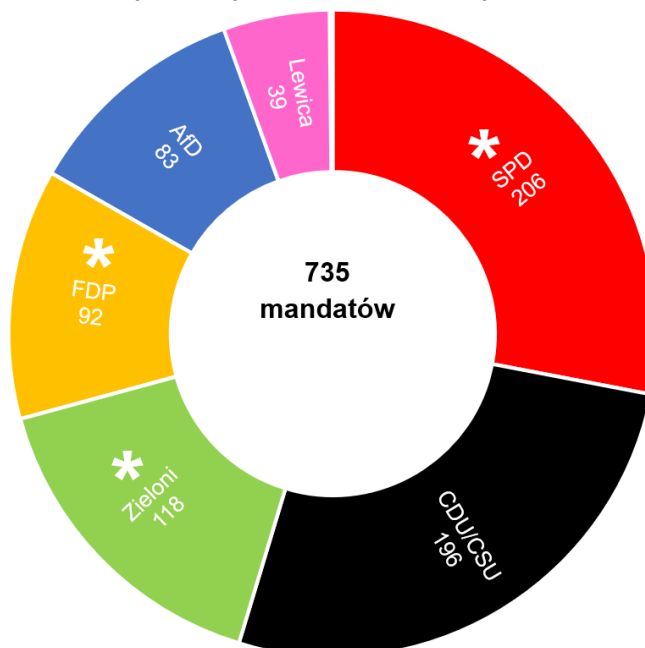
Zadanie 12.

Tekst. O jednym z organów państwa w RFN

W niektórych kwestiach dotyczących krajów związkowych [...] dysponuje wetem absolutnym, co wskazywać ma na to, że [...] jest organem w założeniu mającym właśnie reprezentować kraje związkowe, a przez to ma zbliżyć się do modelu federalnej izby drugiej, której podstawowym zadaniem jest ochrona interesów części składowych państwa związkowego.

Systemy polityczne państw Unii Europejskiej, t. II, red. K.A. Wojtaszczyk, M. Poboży, Warszawa 2013, s. 178.

Wykres. Podział mandatów w wyniku wyborów powszechnych w RFN w 2021 r.

* Ugrupowania, które utworzyły po wyborach koalicję rządową.

12.1. Zadanie 12.1. (0–1)

0–1 Rozstrzygnij, czy wykres przedstawia wyniki wyborów do organu dysponującego uprawnieniami opisanymi w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

12.2. Zadanie 12.2. (0–2)

0–1–2 Uzasadnij, że system partyjny RFN nie jest przykładem każdego z podanych rodzajów systemu partyjnego. W wypowiedzi przedstaw odpowiednią cechę każdego z tych rodzajów systemu oraz odnieś się do informacji z wykresu.

system kooperacji partii –

system partii dominującej –

.....

.....

Zadanie 13.

Tabela. Głosowanie nr 70 na 28. posiedzeniu Sejmu RP dnia 15 kwietnia 2021 r. nad powołaniem na stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich

Klub/Koło	Liczba członków	Głosowało	Za	Przeciw	Wstrzymało się	Nie głosowało
PiS	234	234	231	–	3	–
KO	130	129	–	129	–	1
Lewica	47	47	–	47	–	–
KP	23	22	–	21	1	1
Konfederacja	11	9	6	–	3	2
Kukiz'15	5	4	2	–	2	1
Polska 2050	4	4	–	4	–	–
niezrzeszeni	5	3	1	–	2	2

www.sejm.gov.pl

Zadanie 13.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy we wskazanym głosowaniu osiągnięto każdą z wymienionych większości (występujących w polskim systemie politycznym) – wpisz TAK albo NIE.

najniższa z większości kwalifikowanych –

większość bezwzględna –

większość zwykła –

13.1.

0–1

Zadanie 13.2. (0–1)

Przedstaw konstytucyjny warunek powołania Rzecznika Praw Obywatelskich – warunek konieczny do spełnienia po akceptacji kandydata przez Sejm RP.

.....

.....

.....

13.2.

0–1

Zadanie 14.

Artykuł 89. konstytucji jednego z państw europejskich

Inicjatywa w przedmiocie zmiany Konstytucji przysługuje zarówno Prezydentowi Republiki, na wniosek premiera, jak i członkom parlamentu.

Projekt zmiany Konstytucji winien być uchwalony przez obydwie izby w identycznym brzmieniu. Zmiana wchodzi w życie po zatwierdzeniu jej w referendum.

Jednakże projektu zmiany Konstytucji nie poddaje się referendum, jeżeli Prezydent Republiki zdecyduje przedłożyć go parlamentowi zwołanemu w charakterze Kongresu; w takim przypadku projekt zmiany zostaje przyjęty, jeżeli wypowie się za nim większość trzech piątych ważnie oddanych głosów. [...]

Żadne postępowanie w sprawie zmiany Konstytucji nie może być wszczęte, ani kontynuowane w przypadku zagrożenia integralności terytorialnej państwa.

Republikańska forma rządu nie może stanowić przedmiotu zmiany Konstytucji.

libr.sejm.gov.pl

14.1. Zadanie 14.1. (0–1)

0–1

Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź A. lub B. oraz odpowiedź 1., 2. albo 3.

Zaprezentowane przepisy art. 89. dotyczą

A.	Francji,	której konstytucja – <u>odmiennie od drugiego z państw</u> – przewiduje	1.	referenda.
B.	Szwajcarii,		2.	bikameralny parlament.
			3.	dualizm egzekutywy.

14.2. Zadanie 14.2. (0–2)

0–1–2

Porównaj przepisy art. 89 z analogicznymi procedurami obowiązującymi w Rzeczypospolitej Polskiej – sformułuj dwa podobieństwa i dwie różnice.

Podobieństwa:

-
-

Różnice:

-

-
-
-

Zadanie 15.

O działaniach organów sądownictwa międzynarodowego

Opis 1. Z perspektywy kronikarza aktywności orzeczniczej [tego organu] kwiecień 2019 r. mógłby z pewnością zostać nazwany momentem przełomowym [...]. W wydanej wówczas decyzji [ten organ] zdefiniował swą pozycję odnośnie do możliwości ścigania przywódców najsilniejszych państw na świecie w przypadku braku kooperacji z ich strony. [Potem] wydał przełomową decyzję [dotyczącą jurysdykcji] w odniesieniu do zbrodni [...] popełnionych na terytorium państwa niebędącego stroną Statutu Rzymskiego, [ponieważ przyjął,] że posiada jurysdykcję [...], jeżeli co najmniej jeden element składający się na zbrodnie określone w art. 58 Statutu Rzymskiego lub część takiej zbrodni zostaje popełniony na terytorium państwa-strony Statutu [...]. [Wreszcie podjął kroki ku] rozliczeniu sprawców zbrodni popełnionych [...] na Rohindżach [...].

Opis 2. Rohindżowie nadal są „poważnie zagrożeni ludobójstwem” – ocenił [organ i dodał], że Birma musi „podjąć wszelkie kroki w ramach swoich kompetencji, by zapobiec wszelkim działaniom” zakazanym przez konwencję ONZ w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa z 1948 roku. [...] Pozew przeciwko Birmie „w sprawie aktów ludobójstwa” złożyła Gambia, upoważniona przez 57 państw należących do Organizacji Współpracy Islamskiej.

glosprawa.pl; tvn24.pl

Zadanie 15.1. (0–1)

Podaj nazwy dwóch organów sądownictwa międzynarodowego (z siedzibą w Hadze), do których odnoszą się opisy.

Opis 1. –

Opis 2. –

15.1.

0–1

Zadanie 15.2. (0–1)

Na podstawie opisu 1. przedstaw dwa uwarunkowania, które ograniczały jurysdykcję opisanego organu sądownictwa międzynarodowego.

-
-
-
-

15.2.

0–1

Zadanie 16.

Opis sytuacji

3 lipca 2017 r. do Urzędu Miasta i Gminy wpłynął wniosek Anny Aneckiej dotyczący udostępnienia informacji publicznej. Burmistrz Bogdan Babacki uznał, że jej wniosek nie dotyczy informacji publicznej, więc nie zajął się dalej sprawą. Pismem z dnia 4 września 2017 r. Anna Anecka złożyła odwołanie od decyzji administracyjnej.

Fragment jednej z ustaw

Art. 16.1. Odmowa udostępnienia informacji publicznej [...] przez organ władzy publicznej następuj[ę] w drodze decyzji.

2. Do decyzji, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego [...].

Dz.U. 2001, nr 112, poz. 1198, z późn. zm. (stan prawny na 17 października 2024 r.).

Fragment drugiej z ustaw

Art. 3. § 1. Sądy administracyjne sprawują kontrolę działalności administracji publicznej [...].

§ 2. Kontrola działalności administracji publicznej przez sądy administracyjne obejmuje orzekanie w sprawach skarg na: [...]

8) bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania w przypadkach [...].

9) bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania w sprawach [...].

Dz.U. 2002, nr 153, poz. 1270, z późn. zm. (stan prawny na 17 października 2024 r.).

Fragment orzeczenia NSA

Z bezczynnością organu administracji publicznej mamy do czynienia wówczas, gdy organ ten, pomimo istniejącego obowiązku, nie załatwia, w określonej prawem formie i w określonym prawem czasie, sprawy, co do której obowiązujące regulacje czynią go właściwym i kompetentnym.

orzeczenia.nsa.gov.pl

16.1.

Zadanie 16.1. (0–1)

0–1

Uzasadnij, że postępowanie burmistrza Babackiego w sprawie przedstawionej w opisie sytuacji było nieprawidłowe. W odpowiedzi przedstaw, jakie działania prawne powinien podjąć Babacki, skoro był przekonany, że wniosek Anny Aneckiej nie dotyczy informacji publicznej.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 16.2. (0–1)

Uzasadnij, że złożenie (4 września 2017 r.) przez Annę Anecką odwołania w sytuacji z opisu było nieprawidłowe. W odpowiedzi przedstaw, jakie działania prawne powinna podjąć Anecka w odpowiedzi na postępowanie burmistrza Babackiego w tej sprawie.

16.2.

0–1

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 16.3. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń dotyczących wniosku z opisu sytuacji (wniosku Anny Aneckiej z 3 lipca 2017 r.). Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

16.3.

0–1

1.	Prawem, z którego chciała skorzystać Anna Anecka, jest prawo dostępu do służby publicznej.	P	F
2.	Prawo, z którego chciała skorzystać Anna Anecka, należy do II generacji praw człowieka.	P	F

Zadanie 17.

O reprezentowaniu Polski w jednej z instytucji Unii Europejskiej

27 marca i 20 maja 2009 r. Trybunał Konstytucyjny [...] rozpoznawał wniosek [...] w sprawie określenia centralnego konstytucyjnego organu państwa, który uprawniony jest do reprezentowania Rzeczypospolitej Polskiej w posiedzeniach [jednej z instytucji UE].

Określenie ([z] Traktatu o Unii Europejskiej) „szefowie państw lub rządów”, którzy uczestniczą w posiedzeniach [...] – odsyła do konstytucji i ustawodawstw krajowych.

trybunal.gov.pl

17.1.

Zadanie 17.1. (0–1)

0–1

Podaj nazwę instytucji Unii Europejskiej, o której mowa w tekście.

.....

17.2.

Zadanie 17.2. (0–1)

0–1

Odwołując się do typologii ustrojów państw (podział ze względu na typ systemu politycznego), wyjaśnij kwestię udziału w pracach opisywanej instytucji UE różnych reprezentantów egzekutywy państw członkowskich – głów państw lub szefów rządów.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 18.

O programie „Partnerstwa dla Pokoju”

Oficjalnie program „Partnerstwo dla Pokoju” prezydent Clinton przedstawił podczas [...] „szczytu” Sojuszu w Brukseli. W ramach PdP zaoferowano krajom, które przystąpią do programu, współpracę wojskową ze strony państw NATO. [...] W myśl przyjętej formuły programu Sojusz mógł służyć wszystkim jego uczestnikom doradztwem i konsultacją w przypadku zagrożenia ich bezpieczeństwa [...].

W żadnym z dokumentów programowych „Partnerstwa” [...] nie precyzowano ani kryteriów, ani harmonogramu przystępowania do NATO, sugerowano jedynie, że „państwa zaangażowane” w PdP będą miały ułatwiony start w późniejszych staraniach o członkostwo w Sojuszu.

J. Kiwerska, *Świat w latach 1989–2009. Wydarzenia – konflikty – procesy*, Poznań 2009, s. 59–60.

Artykuł 5. traktatu północnoatlantyckiego

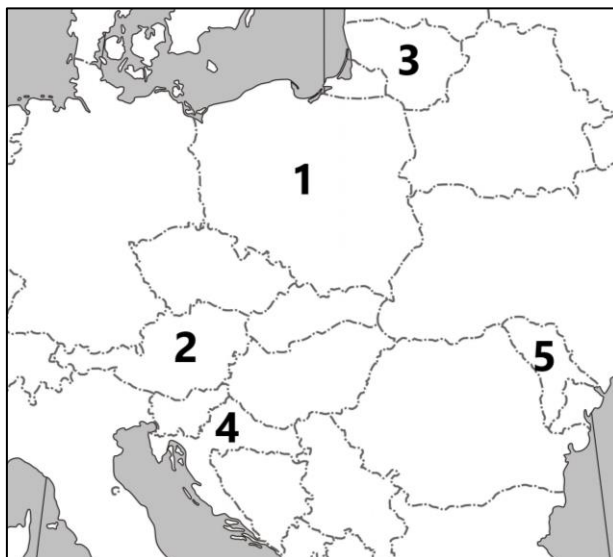
Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do

indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie, jak i w porozumieniu z innymi Stronami, działania[,] jakie uzna za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej, w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego.

Dz.U. 2000, nr 87, poz. 970.

Fragment mapy politycznej Europy

Zadanie 18.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy uczestnictwo państw w programie przedstawionym w tekście oznaczało obowiązywanie wobec nich przytoczonego przepisu traktatu północnoatlantyckiego. Odpowiedź uzasadnij.

18.1.

0–1

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

Zadanie 18.2. (0–2)

Do każdego roku wstąpienia państwa (uczestniczącego w programie przedstawionym w tekście) do Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego dopisz nazwę tego państwa oraz numer, którym oznaczono je na mapie.

18.2.

0–1–2

Rok	Nazwa państwa	Numer na mapie
1999		
2004		
2009		

Zadanie 19.

Fragmety postanowienia Prezydenta RP w sprawie „Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej” obowiązującej w latach 2020–2022

1.9. Zabiegać o rozwój relacji Sojuszu Północnoatlantyckiego z Republiką Finlandii i Królestwem Szwecji jako najbliższymi partnerami Sojuszu Północnoatlantyckiego, z uwzględnieniem ich znaczenia dla bezpieczeństwa Polski oraz całego regionu Morza Bałtyckiego.

1.14. Zapobiegać narastaniu podziałów pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej i konstruktywnie angażować się w proces integracji europejskiej, aktywnie uczestnicząc w kształtowaniu polityk unijnych, zgodnie z polskimi interesami.

M.P. 2020, poz. 413.

19.1. Zadanie 19.1. (0–1)

0–1 **Odnosząc się do różnych aspektów bezpieczeństwa, porównaj wpływ członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w UE oraz w NATO na to bezpieczeństwo – sformułuj podobieństwo i różnicę.**

Podobieństwo –

.....

.....

Różnica –

.....

.....

.....

19.2. Zadanie 19.2. (0–1)

0–1 **Odwołując się do wydarzeń międzynarodowych, wyjaśnij, dlaczego cel z podkreślonego fragmentu aktu prawnego przestał być zasadny.**

.....

.....

.....

Zadanie 20.

Tekst 1. [W]ielu z nas włożyło znaczny wysiłek w próbę przebudowy dotychczasowej formalnej federacji w federację prawdziwą i demokratyczną, w której dobrze czuliby się wszyscy. Te wysiłki nie zakończyły się sukcesem. Historycy z dystansu osądzą, czy były one

nieskuteczne dlatego, że brakło im koncepcji, konsekwencji bądź w samym ich założeniu tkwił błąd, czy też dlatego, że w obliczu słowackich dążeń po prostu skuteczne być nie mogły. Czeskiej reprezentacji politycznej należy się uznanie za to, że skomplikowaną operację podziału udało się jej – w stałej i cierpliwej współpracy ze stroną słowacką – przeprowadzić spokojnie, konsekwentnie i zgodnie z prawem. Nie została dzięki temu zakłócona perspektywa dobrych stosunków między oboma nowymi państwami.

V. Havel, *Siła bezsilnych i inne eseje*, Warszawa 2011, s. 260.

Tekst 2. Aksamitna Rewolucja [...] trwała dwanaście dni. Terminu tego użył na określenie przemian w Czechosłowacji Václav Havel, podkreślając ich łagodny przebieg. Pracy studenci opublikowali petycję *Nie czekaj – działaj!*, w której domagali się demokratyzacji i wykreślenia z konstytucji [przepisu] o przewodniej roli partii. [...] Słowacy w czasie Aksamitnej Rewolucji domagali się odrębności od Czechów oraz federacji opartej na sprawiedliwości, czyli zwiększenia ich roli w państwie poprzez zmniejszenie uprzywilejowania Czechów.

Przeszłość – Teraźniejszość – Przyszłość. Problemy badawcze młodych politologów, Kraków 2010, s. 157–158.

Zadanie 20.1. (0–1)

Odnosząc się do obu tekstów, uzasadnij, że nie dotyczą one tego samego wydarzenia.

.....

.....

.....

20.1.

0–1

Zadanie 20.2. (0–2)

Sformułuj argument i kontrargument do tezy: *Proces dezintegracji każdego z federalnych państw bałkańskich (SFRJ oraz FRJ) przebiegał analogicznie do przedstawionej sytuacji czechosłowackiej – miał charakter pokojowy. W swojej odpowiedzi weź pod uwagę wyłącznie te państwa nowo powstałe, które wcześniej miały status republik związkowych w państwie federalnym.*

Argument –

.....

.....

Kontrargument –

.....

.....

20.2.

0–1–2

Zadanie 21. (0–5)

Materiał 1. Opis sytuacji (na podstawie uzasadnienia z pisma procesowego)

Ryszard Rabacki, zamieszkały w Białymstoku przy ul. gen. Andersa 99/88 (15-113), wynajął z dniem 1 kwietnia 2021 r. na okres jednego roku Walentemu Watlickiemu (zameldowanemu w Białymstoku przy ul. gen. Okulickiego 88/99, 15-690) lokal mieszkalny przy ul. Bohaterów Getta 88/88 (15-450 Białystok). Strony ustaliły, że przez okres najmu najemca będzie płacił Rabackiemu miesięczny czynsz najmu w wysokości 2500,00 zł. Ustalone pieniądze wpływały przez 9 miesięcy (do grudnia 2021 r.) na konto wynajmującego do 3. dnia każdego miesiąca (zgodnie z umową za dany miesiąc). W związku ze swoim wyjazdem zagranicznym na blisko kwartał Walenty porozumiał się ustnie ze swoją pełnoletnią i pracującą siostrą Wanessą Watlicką (zameldowaną w Białymstoku przy ul. gen. Roweckiego 99/99, 15-174) i oddał jej mieszkanie do bezpłatnego używania, do końca okresu najmu. Najemca nie poinformował o tym fakcie wynajmującego, gdyż – jak twierdził później w rozmowie telefonicznej z Rabackim – umowa najmu mu tego nie zabraniała. Od stycznia 2022 r. pieniądze za czynsz przestały wpływać na konto Rabackiego. Trzykrotnie wzywał on listem poleconym (w styczniu, lutym i marcu 2022 r.) Walentego Watlickiego do uiszczenia należności za czynsz na wskazane w umowie konto bankowe. Watlicki – z uwagi na swój wyjazd – nie odbierał tych listów. 31 marca 2022 r. Watlicka opuściła lokal, a jej brat przekazane mu przez nią klucze oddał wynajmującemu i poinformował go, że to jego siostra – jako korzystająca z lokalu – miała płacić od stycznia całość czynszu najmu. Następnie Rabacki listem poleconym (w formie pisma przedprocesowego), który tym razem został odebrany przez Watlickiego, udzielił mu dodatkowego terminu miesięcznego (do 7 maja 2022 r.) do zapłaty zaległego czynszu. Termin minął, a w międzyczasie Watlicki jeszcze raz poinformował Rabackiego, że skoro korzystała z lokalu jego siostra, to nie on powinien płacić czynsz. W tej sytuacji Rabacki postanowił wnieść sprawę do sądu, by otrzymać pieniądze za nieopłacony czynsz.

Materiał 2. Przepisy prawne z kodeksu obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 659. § 1. Przez umowę najmu wynajmujący zobowiązuje się oddać najemcy rzecz do używania przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a najemca zobowiązuje się płacić wynajmującemu umówiony czynsz.

Art. 668. § 1. Najemca może rzecz najętą oddać w całości lub części osobie trzeciej do bezpłatnego używania albo w podnajem, jeżeli umowa mu tego nie zabrania. W razie oddania rzeczy osobie trzeciej zarówno najemca, jak i osoba trzecia są odpowiedzialni względem wynajmującego za to, że rzecz najęta będzie używana zgodnie z obowiązkami wynikającymi z umowy najmu.

Art. 669. § 1. Najemca obowiązany jest uiszczać czynsz w terminie umówionym.

Art. 672. Jeżeli najemca dopuszcza się zwłoki z zapłatą czynszu co najmniej za dwa pełne okresy płatności, wynajmujący może najem wypowiedzieć bez zachowania terminów wypowiedzenia.

Art. 680. Do najmu lokalu stosuje się przepisy rozdziału poprzedzającego [art. 659–679] z zachowaniem przepisów poniższych [art. 680¹–692].

Art. 688¹. § 1. Za zapłatę czynszu i innych należnych opłat odpowiadają solidarnie z najemcą stale zamieszkujące z nim osoby pełnoletnie [...].

Art. 688². Bez zgody wynajmującego najemca nie może oddać lokalu lub jego części do bezpłatnego używania ani go podnająć. [...]

Dz.U. 1964, nr 16, poz. 93, z późn. zm. (stan prawny na 25 sierpnia 2020 r.).

Materiał 3. Sądy powszechne w Białymstoku

Sąd Rejonowy w Białymstoku, ul. Mickiewicza 103, 15-950 Białystok.

Sąd Okręgowy w Białymstoku, ul. Skłodowskiej-Curie 1, 15-950 Białystok.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, ul. Mickiewicza 5, 15-950 Białystok.

Jako Ryszard Rabacki napisz fragment pisma procesowego – poprzedzający uzasadnienie, którego dotyczy materiał 1. – wszczynającego postępowanie przed sądem powszechnym. Pamiętaj o formalnym charakterze pisma – nie zapomnij określić nazwy, miejsca i daty pisma, nazw i danych stron, nazwy sądu i jego wydziału, wartości przedmiotu sporu, jak również sformułuj żądanie.

21.
0-1-2-
3-4-5

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

Zadanie 22. (0–7)

Tekst 1. O kontrasygnacie

W porządku konstytucyjnym współczesnych ustrojów demokratycznych kontrasygnata odgrywa dwojaką rolę.

Po pierwsze, wyznacza zakres koniecznego współdziałania dwóch organów władzy wykonawczej, tj. prezydenta (monarchy) i rządu. Współdziałanie to jest warunkiem efektywności procesów decyzyjnych i stabilności systemu rządów.

Po drugie, kontrasygnata aktów urzędowych głowy państwa gwarantuje przestrzeganie zasady podziału władzy oraz zasady państwa prawa, w szczególności legalizmu działania organów władzy publicznej. Rodowód tej instytucji sięga wszak genezy parlamentaryzmu demokratycznego, którego kolebką są rozwiązania przyjęte w ustroju brytyjskim, zmierzające do ograniczenia władzy monarchy. Współczesna konstrukcja, zgodnie z którą akty urzędowe nieodpowiedzialnego politycznie prezydenta wymagają podpisania przez odpowiedzialnego politycznie członka rządu, stanowi trawestację ówczesnej formuły: *the king can not do wrong but the king can not do alone* [pol. król nie może działać źle, ale nie może działać sam].

S. Patyra, *Patyra: Kontrasygnata gwarantuje legalizm*, 14.10.2018, www.rp.pl

Tekst 2. O relacjach między rządem a parlamentem

Istota systemu parlamentarnego opiera się na dysponowaniu przez rząd zaufaniem parlamentarnym, jedynie bowiem w takim przypadku kolegialny organ władzy wykonawczej może stabilnie i efektywnie sprawować swoją funkcję. Utrata zaufania większości sejmowej [przez rząd] jest więc przesłanką umożliwiającą wystąpienie z wnioskiem o odwołanie rządu. [...]

Jednakże specyfika systemu parlamentarnego pokazuje, że łatwiejsza do utworzenia jest zazwyczaj „koalicja negatywna” aniżeli „koalicja pozytywna” [–] mogłoby więc dojść do sytuacji, w której stanie się możliwe odwołanie rządu, ale nie będzie można powołać nowego. Dla uniknięcia takich sytuacji normy konstytucyjne wprowadzają [...] mechanizm, który ma „na celu ochronę rządu przed skutkami działań przypadkowych większości negatywnych”, [który] polega na konieczności wskazania [...] nowego kandydata na urząd premiera. [...] Dla przyjęcia złożonego wniosku musi on zostać poparty przez większość ustawowej liczby posłów. [...]

Regulacją wzmacniającą stabilność funkcjonowania rządu jest także norma wprowadzająca ograniczenie możliwości wystąpienia z powtórny wnioskiem, jeżeli poprzednio zgłoszony został przez Sejm [RP] odrzucony. [...] Wprowadzenie takiej blokady czasowej uzasadniane jest koniecznością ograniczenia możliwości wykorzystywania instytucji wotum nieufności [...] „dla koniunkturalnych celów politycznych czy dla doraźnego efektu propagandowego”.

R. Balicki, *Konstytucyjne uwarunkowania stabilności Rady Ministrów*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2018, z. 1, s. 209–211.

22.

0–1–2–
3–4–5–
6–7

Scharakteryzuj – odnosząc się do obowiązujących uregulowań prawnych oraz do praktyki politycznej – formy i zakres odpowiedzialności osób sprawujących władzę wykonawczą w Rzeczypospolitej Polskiej. W swojej wypowiedzi uwzględnij następujące aspekty: 1) odpowiedzialność konstytucyjna członków egzekutywy, 2) parlamentarna solidarna odpowiedzialność polityczna rządu oraz 3) indywidualna odpowiedzialność polityczna członków rządu i kwestia kontrasygnaty.

Blank page with horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE**
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE**
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE**
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

